

M 277 968

Lenka
Juráčková

P R O P A S T

Tomáš
Kučerovský

Z holého kopce byl dokonalý výhled na všechny strany. Štěpánka odložila konvičku s borůvkami a svalila se do trávy. Kolem se rozhostilo úplné ticho. Ani ptáci, ani hraboši. Obloha se nepohnula. Ani lístek nezaševlel. Spíš v hlavě se toho děla spousta. Tolik myšlenek na jediného hochá! Když její vyvolený má oči zrovna jako mech... Určitě se potkají u Ondrova stavení, až se Štěpánka s Josífkem budou vracet z lesa.

Propánakrále! Josífek.

Vyskočila z trávy. Kam dřív skočit?! Zoufale se rozhlížela kolem.

Les zčernal. Najednou bylo všechno jinak.

„Joseeefeeeee!!!“

Mraky. Houby voní. Pískla kavka.

Josífkou, tak kde jsi?

Dívka se roztrásla hrůzou. Otáčí se na všechny strany a křičí do smrků.

„Jooooosííííífkouuu!!!“

Potichu se přikradla k divné, v trávě skryté skulině. Vypadala jako díra do pekla.

„Josífkou,“ hleslo děvče. Nohy, hlas, ruce jí slably. Zdálo se jí, že selže i srdce. Bez bratra se domů nevrátí!

Dívčí postava s dlouhými zářivě rudými vlasy vstoupila do jeskyně.

Vznesl se prach, a kdyby někdo pozorně naslouchal, možná by odkudsi z hloubky zaslechl zoufalé volání: „Jooooosííííífkouuu...“

Jenže nikdo to neslyšel a nikdo netušil, že za pěšinou
z oštružiní, paloukem propletených tvrdých borůvkových
lístků a starého kamene vede cesta dolů, do nitra skály...

Psal se červenec roku 1913.

2

Vracov, ve kterém se děda Jaroš zotavuje po operaci srdce, leží asi dvacet kilometrů od místa, kde bydlíme. Nejzajímavější je, že tam vyvěrají léčivé prameny, vystupují z hlubin podzemního vápence. Takhle jsem to aspoň vyčetl na internetu. Když myslím na dědu, pokaždé si vybavím jeho dobrosrdečnou tvář, nebo jak děda natírá staré rámy oken a seká zahradu. Pořád musí něco dělat. Srdeční záchvaty ho ale oslabily tak, že se mu doktoři rozhodli voperovat kardiostimulátor. A teď užívá léčebné kúry, loká kyselku a špacíruje po naučných stezkách. Hned o prvním víkendu jsme s našima vyrazili na kontrolní návštěvu, děda nám neskutečně chyběl.

Lesy obepínaly Vracov ze všech stran.

„Řekl bych, že tady budou růst i hříby,“ nasál vzduch otec. „Mám na to čuch!“

Po kolonádě se procházeli pacienti i turisté, všude okolo bylo cítit řeku.

Každý z lázeňských hotelů, které byly rozsety po okolí, vyhlížel trochu jinak. V popředí stála supermoderní stavba Morava, jejíž dva obytné trakty propojoval prosklený nadzemní koridor. To penzion Viola, ve kterém bydlel děda, mi připomínal starou vilu z dob filmů pro pamětníky: třípatrová elegantní budova s širokými, velkorysými okny. Vstoupili jsme do rozlehlé chodby s vysokým stropem. Na zdech si hrálo slunko a dřevěná podlaha starobyle vrzala. A tuhle zvláštní kytku měla kdysi v květináči babička. Říkala jí lipka, protože měla podobné srdcovité listy, ovšem chlupaté jako králík.

„Tož vitajte,“ zavolal na nás děda. Voněl svým holením, vůbec nebyl bledý jako ty měsíce předtím, pobyt na slunko mu vyloženě svědčil.

„Tak co škola, ogare, nepokazil sis to?“ smál se a mačkal mě v objetí a já byl šťastný, že ho po dlouhé době vidím zase veselého.

„D-d-d-docela to jde, dědo,“ ujistil jsem ho.

Ve škole to našťestí odsýpalo, u něčeho jsem sice trpěl jako spousta jiných lidí, ale třeba na přírodák se pokaždé vyloženě těším. Hodně dělá to, že na něj máme výborného učitele, zvaného Darwin.

„Co si dáme, Jirko?“ vytrhl mě z myšlenek mamčin hlas. Děda vytahoval z šatníku košili, tak mi došlo, že vyrazíme do restaurace.

„Já teda jdu do borůvkových knedlíků, volaly na mě z té venkovní tabule, už když jsme sem dorazili,“ cpal se táta ochotně do dveří.

„Prosím tě, vždyť jsi měl doma největší řízek,“ divila se maminka a omluvně pohlédla na dědu. „Nezlobte se na něj, já nechápu, jak může někomu během těch pár kiláků tolik vyhládnout.“ Děda se smál a mně ten jeho smích dělal náramně dobře.

Tatínek dědovi popisoval, jak se snažil na zahradě zničit krtka a kolik bylo rybízu, a mamka nastavovala nos sluníčku. Všude prodávali lázeňské oplatky a zmrzlinu.

Minuli jsme informační tabuli s nápisem Vracovské jeskyně. Děda už je měl samozřejmě dávno zmáknuté a hned se k tomu přiznal:

„No baj, byl sem zvědavý hned druhý den. A taky to stalo za to! Panenko skakava, jak je to hluboke! A víš, že sa tam chodí léčit děcka, co marodí s dychaním? Pořádne sa za pravi, maju tam lehatka, a...“ naznačil nádech, „fest do sebe nasavaju ten vlhky vzduch.“

Chodit si léčit kašel do jeskyně! To jsou tedy věci!

„A su tam aji netopyři, Juro! Pruvodce nam je ukazoval, jak v radě leži hlavu dolu a spi! Podivej, tu sem ti vystřihnul z novin, jak to s nima je!“

„Jsi hodný, dědo, dě-děkuju,“ přečetl jsem si okamžitě titulek, aby děda neřekl. *Netopyři – tajemní podnájemníci lidských obydlí*. Vždycky měl radost, když jsem se ho na něco jako dítě vyptával, a on mi vystříhoval z novin, když našel text na podobné téma. Potěšilo mě, že to dělá doteď.

„V-v-vezmu si to domů,“ pověděl jsem a přeložil lístek na čtvrtky, protože rodiče už se sáпали po klice.

„A sme tady,“ světácky pravil děda a vplul do kavárny. Dlouhá prostorná místnost byla propojená s jídelnou, kam chodíval na snídaně, obědy a večeře, a jak se nám svěril, občas sem taky zavítal na víno se svým lázeňským sousedem Ctiradem, který ho prý přesvědčil, že víno je na srdce to nejlepší.

Děda hned spustil, že se chystá pokořit i protější svah se záhadnou bezednou propaští, trochu jsem ho podezříval, že propadl nějaké místní pověsti. Bezedná propašť! Co jsou Vracovští ochotní vymyslet pro trochu vzruchu a rozproudení turismu. Ale okolí mě stejně lákalo. Domluvil jsem se s našima, že se projdu k řece a za hodinku se vrátím za dědou „na jizbu“.

Od řeky mě pozorovaly kachny. Chvilí jsem jen tak zevloval a pak jsem se začal zajímat, kudy k jeskyním. Cedule mě vzorně navigovaly, a k tomu jsem se u nich mohl drobátko poučit:

Objev Vracovských aragonitových jeskyní má kořeny v létě roku 1913, kdy se v prostorách jeskyní ztratili sourozenci Josef a Štěpánka Šindelovi. Jejich otec a strýc spolu s dalšími muži z vesnice při pátrání po dětech objevili dosud neznámý komín v zemi. Děti však nenalezli. I to byl podnět k dalšímu hledání a bádání. Až o několik měsíců později se podařilo badatelům Ondřeji Kafkovi a Františku Mechovi objevit podivný skalnatý otvor. Sestoupili podél něj dolů, puklinu rozšířili, postupně vyklidili sut a slanili 46 m hlubokým komínem do prostoru, později nazvaného Gajdošův dóm. Za pomoci žebříků ze smrkového dřeva se jim podařilo pokořit 47 m hlubokou

propast, na jejímž konci je překvapil dosud neobjevený jeskynní prostor. Při sestupu však došlo k nehodě, přetrhlo se jim lano a oba se zřítily dolů. Měli velké štěstí, že pád přežili, roztříštily se jim však lampy, proto strávili nekonečné hodiny ve tmě v podzemí, než se podařilo je najít. Pod nimi se totiž rozléhaly plochy plné oxidu uhličitého. Kdyby spadli níže, udusili by se. Během roku 1914 se spolupracovníky objevili téměř celou současnou návštěvní trasu. Na památku dětí, které v jeskynních prostorách nejspíš našly smrt, jsou dvě souběžné chodby pojmenovány Štěpánka a Josef.

V následujících letech probíhal průzkum a postupně objevování dalších částí. Hned v roce 1915 byl proražen nový vchod do skalnatého úbočí, zajištěný dřevěnými deskami. Cesta k odkrývání podzemních krás byla zahájena. Skupina dobrovolníků pod vedením Ondřeje Kafky a Františka Mecha usilovala o to, aby byl jejich objev zpřístupněn veřejnosti, a této snaze věnovali nejen veškerou energii a čas, ale i nemalé finanční prostředky. Někteří z nich se dostali do existenčních potíží, které u mladšího z objevitelské dvojice, Františka, vyvrcholily v roce 1926 dobrovolným odchodem z tohoto světa v jednom z jezer oxidu uhličitého.

Rozpusťit se v kysličníku! Kroutil jsem nad tím hlavou, zatímco historie vypravovala dále:

Ondřej Kafka pokračoval v průzkumu jeskynního komplexu až do své smrti. Poslední roky života prožil v budově staré nemocnice ve Vracově, kde také zemřel. Pochován je na hřbitově u filiálního kostela Narození Panny Marie ve Vracově, v hrobu č. 289–290. Na zdejšíh hřbitově se nachází rovněž pomníček Františku Mechovi, hrob č. 384.

Následoval průřez propastí. Vypadala jako veliký jazyk s všelijakými výběžky zobrazujícími boční jeskyně různých tvarů a velikostí, suché i zatopené. U každé z těchto částí

je zapsán její název, jméno objevitele i datum odhalení. Směrem do nitra země ubývá informací a úplně dole, pod domnělým dnem, provokuje bublina s otazníkem.

Dne 21. 8. 2014 se Mateusz Kowalski potopil do hloubky 258 metrů, a posunul tak hranici dosavadního maxima o 38 metrů. Při tomto ponoru uskutečnil vynikající objev – ve hloubce 230 metrů, v masivu našel široký otvor a za ním neprozkoumaný prostor. Jedná se o komín vedoucí nahoru k tzv. Mokrý rotundě, jehož dno už nezachytí světla. Průlom znamenalo také zjištění, že napadané kmeny a větve, které bránily dalšímu postupu, spadly kamsi do spodních pater. Tento fakt zásadním způsobem ovlivní další průzkum, protože kromě relativního zvýšení bezpečí pro potápěče usnadní nasazení techniky při dalších plánovaných ponorech.

To mě omráčilo. Koukl jsem na hodinky. Za sedm minut berou další várku návštěvníků a prohlídka trvá padesát minut... Za secesním oknem kavárny se k sobě v družném hovoru naklánějí tři hlavy.

Rozhodl jsem se. Vylovil jsem z kapsy peněženku a vytáhl příslušný obnos. Asi padesát metrů nahoru po schodech se nacházel vchod do jeskyní. Vecpal jsem se do řady a za chvíli už jsem dýchal do proskleného okýnka pokladny. Obrýlená zrzavá paní nasoukala do škvíry lístek a drobné nazpátek. Už jsem se chtěl otočit k davu návštěvníků, když jsem z budky zaslechl:

„A nedívej se pod rohožku.“

Překvapeně jsem se na pokladní otočil.

„P-p-prosím?“ vyzvídám nejistě.

„Nic, mladý pane. Nic jsem neříkala,“ pravila klidně a dál se přebírala svými papírky. Na prstě se jí blýskl prstýnek s modravým sklíčkem, který bych čekal spíš na nějaké holce. Nejistě jsem se zarazil, ale u vchodu zavládlo vzrušení. Průvodce apeloval na zimomřivé návštěvníky, aby se zařídili podle toho, že je v jeskyních kolem 14 stupňů. Pokladní už

mi nevěnovala pozornost, tak jsem se zavěsil za skupinu a vstoupili jsme do tmy. Cestou jsem si ještě pořád lámal hlavu, co jsem to vlastně zaslechl, jestli jsem tomu vůbec správně rozuměl, anebo se mi něco zdálo. Pak jsem ale usoudil, že ta zvláštní věta nejspíš patřila někomu úplně jinému.

Prohlídka jeskyně byla fantastická. Prošli jsme prostory, které si voda provrtala vápencovým podložím. Nechyběl výhled do hluboké rokle, ve které se jakoby nic vznášela neviditelná vrstva oxidu uhličitého.

„Malé koncentrace okolo jednoho procenta paradoxně zlepšují dýchání a člověk se cítí lépe. Dech se prohlubuje a zrychluje, činnost plic se zdvojnásobí. V jeskyních, kde výzkumníci stále něco přelézají a někam šplhají, si toho nevšimnou. Spíš si to uvědomí při speleoterapii astmatické děti, kterým jen minimum oxidu uhličitého v ovzduší jeskyně zlepšuje dech. Při 8 % a více ale přichází rychlá smrt,“ brebentil průvodce do ticha svůj naučený text. Návštěvníci natahovali krky přes zábradlí. Pak průvodce sestoupil s hořící svíčkou v ruce na osmý schod dolů do prostoru, sehnul se k zemi a ponořil plamínek do tmy. Ten vmžiku zhasl.

„Dál už nesmím,“ vysvětlil.

Okouzilo mě množství lesklých krápníků a vápencových závěsů. A taky fakt, že jednou z dlouhých jeskynních chodeb prý v minulosti protékala řeka. Před očima nám vyvstávala spousta divotvorných křemenných oblázků a všelijakých vodou opracovaných minerálů, které se tu za celý čas nakupily. Od nás je v uctivé vzdálenosti držel drátěný plot. Průvodce s hořkostí v hlase líčil, že tak jeskynní správa musela učinit, když se po prvních návštěvách počet vyplavených kamenů scvrknul na polovinu, zatímco si lidi odnášeli domů pěkný suvenýr.

Čas šíleně letěl. Pán nás připravil na teplotní šok čekající za kovovými dveřmi a poděkoval za návštěvu. Vymotali jsme se postupně ven jako jezevci z nory oslepeni slunkem. Protože jsem se ještě chtěl trochu načichat toho vlhkého vzduchu, vyčkával jsem až do poslední chvíle a nechal všechny projít. Přepadlo nás denní světlo. Rozbolely mě oči

a hodinky hlásily tři deset, nejvyšší čas odchytit rodinku u dědy v pokoji.

Vtom jsem ucítil, jak mi pod nohama něco zavazí. Drátěná rohožka před východem z jeskyní byla možná prošoupaná a křivá, nebo... nebo se pod ní něco skrývalo! Poslední prokřehlí návštěvníci spěchali do tepla, prostor před jeskyněmi se na chvíli vyprázdnil. Hbitě jsem se sehnul a zpod rohožky vylovil malý kamínek. Vypadal trochu jako ten, kterým se v minulosti nelegálně obohacovali nenechaví návštěvníci. Ale nějak jsem si s tím nečekaně nabytým dárkem nevěděl rady. Kde se tady vzal? Nejspíš ho v jeskyni někdo štípnul, pak ztratil odvahu a šoupl ho sem. Ale... jakpak by ho mohl vytáhnout z místa, které bylo před nenechavci v dostatečné vzdálenosti, a navíc chráněno plotem? Byla to záhada. Nic mě nenapadlo, čas pokročil, a tak jsem zastrčil úlovek do kapsy a běžel za našima.

Už z dálky jsem viděl, jak se děda tváří spokojeně. Všichni vysedávali venku na lavičce. Dědovi v očích svítily čertovské plamínky, jako to bývalo v dobách našich dávných her. Náhle upoutalo mou pozornost cosi zvláštního. Normálně bych zaregistroval jen obyčejnou holku, ale tady něco nehrálo. Na první pohled vypadala celkem nenápadně. Proč se teda snažila zlikvidovat informační ceduli, co stojí u jeskyně?! Šokovaně jsem zíral, jak usilovně škrábe šutrem po tabuli, jako by chtěla sprovodit ze světa nějaké hrozné sdělení. Váhavě jsem se rozhlédl kolem, nejspíš si jí ale nikdo kromě mě nevšiml. Buď se jí něco stalo, nebo... je to nějaký poděs. Jen tak, jakoby nic, jsem k ní zamířil. A bylo hotovo. Bleskově se otočila, švihla po mně pohledem a zmizela v davu.

Zmateně jsem čučel do tabule, co jí mohlo tolik hnout žlučí. Cedule nabízí obecné údaje o jeskyních a spoustu barevných obrázků. A nákres propasti. Marně tady hledám poplašnou zprávu, která nutí puberťačky demolovat veřejný majetek.

Provrtávám očima místo, které nejspíš chtěla tím ostrým šutrákem zrušit. Píše se tady, jak jeskyně vznikly, jaké

minerály se na tom podílely. A taky že k jejich objevení přispěla náhoda. Že by jí vadili Štěpánka a Josef? Proč kvůli tomu demolovat tabuli? Proč chtěla tu zprávu smazat?

